

El temps que corre

Un patriotisme liberal

Joan F. Mira

No sé quant de temps passarà, potser mesos o potser només poques setmanes, abans que el president Ibarretxe propose algun pla que replantege les relacions entre Euskadi i Espanya. No sé com serà la proposta, ni quines possibilitats tindrà, però sé que tornarà a despertar les reaccions habituals del nacionalisme espanyol, com les ha despertat el projecte frustrat d'un nou Estatut d'Autonomia a Catalunya. La neteja del text que han imposat els socialistes, en efecte, és del tot coherent amb una ideologia nacional que ha canviat ben poc amb el pas de les dècades, dels règims, dels governs i dels segles. Hi ha el nacionalisme espanyol que es mostra de forma brutal i directa, més habitualment per boca de la dreta, i que quan no governa, com ara mateix, pot acudir a expedients tan estranys i curiosos com recollir firmes contra no se sap què, o sí que se sap: contra Catalunya, que és i serà l'antic problema, i ni tan sols dissimulen. Hi ha també, segons diuen, una manera diferent de fer les coses, uns altres mètodes no tan ofensius per aconseguir resultats molt semblants. Com els que aplica el nacionalisme espanyol feliçment governant o vigent, el qual es presenta com una ideologia liberal, democràtica, i assegura que té com a fonament únic la lleialtat constitucional. Pensament de l'escola de Frankfurt, convertit en doctrina a Madrid, tot i que ja no se'n parla tant, potser ja ha passat de moda. De tant en tant, però, se'ls escapa el pensament profund, com no fa gaire temps, en plena campanya per terra, mar i aire contra aquell "pla Ibarretxe" infeliçment difunt, quan un dels més acreditats representants d'aquesta ideologia, catedràtic de Teoria de l'Estat, en un impagable article titulat "*Possible ofensiva secesionista del nacionalismo vasco*", afirmava que si els bascos continuen amb l'ofensiva (no es referia a cap ofensiva d'ETA sinó a la del govern d'Euskadi), calia pensar ja en la resposta i en la seua justificació: perquè "*la fuerza debe ir siempre acompañada de la legitimación aportada por un discurso político convincente y razonable*". La força: no enganyen ningú. El discurs convincent es fonamenta en "*elementales razones de supervivencia del Estado y la nación españoles*": que no podrien sobreviure l'un i l'altra, o això sembla, si la iniciativa del referèndum basc prosperava. Però en cas de necessitat (que deu ser una necessitat permanent) el patriotisme constitucional, reforçat per "*un genuino nacionalismo español de signo liberal*", és ben present i actiu, i sempre disposat a "*arropar un eventual recurso a medidas de excepción proporcionadas al posible desafío nacionalista*".

I quines mesures excepcionals serien proporcionades al desafiament previst? Recordem la història, escrivia el teòric de l'estat: "*España tiene un antecedente en la adopción de una posición de fuerza ante el desafío al orden constitucional por parte de un poder autónomo: Cataluña, octubre de 1934*." Que va ser quan el president Companys proclamà, no

la independència, sinó alguna cosa com "l'Estat Català dins la República Federal Espanyola". I el govern de Madrid, democràtic i ben republicà, proclamà immediatament l'estat de guerra, envià l'artilleria contra el palau la Generalitat, i va suprimir l'estatut. Dos mesos després, hi havia 3.400 detinguts polítics a Catalunya, la major part dels ajuntaments havien estat destituïts, els centres polítics clausurats, i eren vigents la censura de premsa i l'estat d'excepció. Companys i el seu govern van ser condemnats a trenta anys de presó. Tot per respondre a un desafiament, i per "*enderezar la actitud deseal de un amplio sector del nacionalismo catalan*". Aquest era el precedent, no tan remot, invocat per l'il·lustre teòric de l'estat, aquesta la resposta democràtica que recordava com a exemple i advertència, i així deu ser com s'adreça i es redreça el nacionalisme català quan mostra una actitud poc lleial. Artilleria i trenta anys de presó. Un presó liberal, això sí, com correspon a la ideologia invocada. I una artilleria, no cal dir-ho, amb munició constitucional.

"Però en cas de necessitat (que deu ser una necessitat permanent), el patriotisme constitucional, reforçat per 'un genuino nacionalismo español de signo liberal', és ben present i actiu, i sempre disposat a 'arropar un eventual recurso a medidas de excepción proporcionadas al posible desafío nacionalista'"